

ČINNOST KROUŽKOVACÍ STANICE NETOPÝRÁ PŘI NÁRODNÍM MUZEU

V PRAZE V LETECH 1959 - 1961

První zprávu o činnosti kroužkovací stanice netopýrů při Mammaliologické sekci PS SNM za rok 1958 podal FIGALA (Lynx II, 1:28-32, 1959). V letech 1959-1961 bylo dále pokračováno v soustavném kroužkování netopýrů v letních sídliš-
tích i zimovištích v Čechách, na Moravě i na Slovensku. Kromě pracovníků Katedry systematické zoologie KU a Laboratoře pro výzkum obratlovců ČSAV, kteří se věnovali převážně značková-
ní celých populací dvou druhů našich nejhojnějších netopýrů, netopýra velkého (*Myotis myotis*) a vrápence malého (*Rhino-
lophus hipposideros*), podíleli se na kroužkování i jednotliv-
ci z jiných pracovišť (oblastní a okresní muzea).

Přehled okroužkovaných netopýrů v jednotlivých letech ukazuje tabulka:

Druh	1959	1960	1961	Celkem
<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	2	--	5	7
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	1089	196	215	1500
<i>Rhinolophus euryale</i>	25	--	--	25
<i>Myotis mystacinus</i>	27	4	3	34
<i>Myotis emarginatus</i>	7	4	7	18
<i>Myotis nattereri</i>	23	3	--	26
<i>Myotis myotis</i>	1464	201	1385	3050
<i>Myotis blythi oxygnathus</i>	106	107	65	278
<i>Myotis daubentoni</i>	104	12	107	223
<i>Eptesicus nilsoni</i>	3	--	--	3
<i>Eptesicus serotinus</i>	36	8	--	44
<i>Nyctalus noctula</i>	76	61	1	138
<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	186	19	47	252
<i>Barbastella barbastellus</i>	273	13	10	296
<i>Plecotus auritus</i>	16	22	10	48
<i>Plecotus austriacus</i>	35	18	2	55
<i>Miniopterus schreibersi</i>	129	--	36	165
Celkem	3604	668	1893	6165

Z této tabulky je patrné, že intenzivní kroužkovací činnost v roce 1959 byla vystřídána menší aktivitou v roce 1960, kdy pracovníci pražské i brněnské skupiny byli vázáni jinými úkoly. Zvýšení aktivity v roce 1961 je způsobeno opět intenzivním značkováním letních kolonií netopýřů velkých (*Myotis myotis*) v Čechách. V posledních dvou letech nebyli již soustavně kroužkováni vrápenci malí (*Rhinolophus hipposideros*), neboť výsledky získané do této doby (Gaisler) jsou dostačující k získání obrazu o střídání stanovišť tohoto druhu v podmínkách ČSSR. Do dalších let je plánováno, kromě dalšího soustavného kroužkování letních kolonií netopýřů velkých, též intenzivnější značkování stromových druhů (*Nyctalus noctula*, *Pipistrellus pipistrellus* atd.). K odchytu těchto druhů budou použity speciální rámy se silonovými vlákny, které byly vyrobeny podle amerických vzorů.

Během let 1959-1961 bylo v kroužkovací stanici shromážděno značné množství zpětných hlášení, jednak z týchž lokalit, jednak údajů o přeletěch. Většina zpětných hlášení byla získána samotnými kroužkovateli, byla však registrována i celá řada cenných hlášení od náhodných nálezců. Tak se v archivu kroužkovací stanice nashromáždil velmi početný materiál kroužkovacích údajů a mohlo být přikročeno k soubornému zpracování všech dosavadních výsledků z území ČSSR. Anglicky psaná studie "Results of bat-banding in Czechoslovakia, 1948-1960" vyjde co nejdříve v časopise *Acta Univ. Carolinae, Biologica*, 1962, 1 (autoři HANÁK, GAISLER, FIGALA). Nejdůležitější výsledky z této práce spolu s doplňky za léta 1961 a 1962 budou postupně publikovány též v češtině.

Významné kroužkovací výsledky byly získány především u našich hojných a snadněji získatelných druhů jako jsou *Rhinolophus hipposideros*, *Myotis myotis* a *Miniopterus schreibersi*.

Soustavným kroužkováním vrápců malých se zabýval Gaisler, z jehož výsledků lze uzavřít, že na území Československa nevykonává tento druh delší přelety. Většina letních kolonií přezimuje v blízkých zimovištích, často ve sklepení budo-

vy, v jejichž půdních prostorách byla umístěna v letním období. Nejdlejší u nás zjištěné přelety byly 30 a 49 km. Rozlety z letních sídlišť se dějí různými směry, pouze u některých kolonií byl pozorován sklon k vyhledávání zimovišť v určitém směru (souvisí to zřejmě s vhodností zimoviště). Sklon k delším přeletům mají především samci a dospělí jedinci obou pohlaví.

Cenné výsledky o biologii netopýrů velkých (*Myotis myotis*) byly získány soustavným kroužkováním několika letních kolonií samic s mláďaty, které prováděli Sklenář a Hanák. Bylo zjištěno, že příslušníci středočeských kolonií přezimují nejčastěji v blízkých podzemních prostorách Středočeského Krasu, zatímco jedinci z kolonií v Ratajích n. Sázava v Třeboni přeletují až do vzdálenějších zimovišť (max. 115 km). Příslušníci českých kolonií se rozletují do zimovišť paprskovitě všemi směry. Jedinci z kolonií z německých a polských nížin však zachovávají při hledání zimovišť převážně jižní směr a jsou občas nacházeni v jeskyních a štolách na našem území. Tak byli na Slovensku zastíženi příslušníci letních kolonií v Tarnově, Krakově a Rzeszowě (přelet až 150 km). Dále byla konstatována značná věrnost místu letní kolonie i zimoviště. Cenné je také zjištění přeletů jedinců mezi sousedními koloniemi během letního období (až do vzdálenosti 25 km).

Kroužkováním kolonií létavců stěhovavých (*Miniopterus schreibersi*) v jeskyních Jihoslovenského a Malokarpatského Krasu se zabývali Grulich, Matoušek, Hanák a Gaisler. Z dosavadních výsledků tohoto kroužkování vyplývá, že létavec stěhovavý má značný sklon k přeletům a to jak v letním tak i zimním období. Byly zjištěny pravidelné přelety ze zimoviště v jeskyni St. Margarethenhöhle v Rakousku do letního sídliště v jeskyni v Plaveckém Pohradí v Malých Karpatech. Toto zjištění je výsledkem společného úsilí československých a rakouských chiropterologů. Spoluprací s maďarskou kroužkovací stanicí netopýrů mohly být zjištěny také přelety kolonií z některých jeskyní Jihoslovenského Krasu. Byly konstatovány

pravidelné i náhodné přelety mezi některými jeskyněmi na našem území a jeskyněmi v severovýchodním Maďarsku. Nejdlejší zjištěný přelet je 205 km (jesk. Čertova díra u Domicy-jesk. Pisznice u Budapešti).

Z jednotlivých údajů o přeletech ostatních druhů stojí za zmínku slovenský nález protahujícího jedince netopýra stromového (*Myctalus leisleri*), který byl okroužkovan v Polsku 418 km severně od místa nálezu (Krsanowski, Vachold). Nejdlejší zjištěný přelet netopýra vousatého (*Myotis mystacinus*) na našem území je 31 km, netopýra vodního (*Myotis daubentoni*) 25 km, netopýra ušatého (*Plecotus auritus*) 17 km a netopýra dlouhouchého (*Plecotus austriacus*) 62 km. Získané údaje o stáří našich kroužkovačů jsou zatím daleko za maximálními údaji uváděnými v literatuře.

Podáváme tuto zprávu o činnosti členům Mammaliologické sekce PS SNM s výzvou, aby nám pomohli při získávání zpětných hlášení a informovali nás o letních sídlištích a zimovištích netopýrů ve svém okolí.

The activity of the Czechoslovakian bat-banding station
in the years 1959 - 1961

(Summary)

During the years 1959-1961 the bat-banding in Czechoslovakia was continued; the greatest attention was paid to banding of some species, especially *Myotis myotis*, in their summer colonies. The review of bats banded in separate years is given in table. Most intensively were banded the following species: *Myotis myotis*, *Rhinolophus hipposideros*, *Barbastella barbastellus*, *Pipistrellus pipistrellus*, *Myotis blythi oxygnathus*, *Myotis daubentoni*, *Miniopterus schreibersi* and *Myctalus noctula*. On the whole 6165 specimens of 17 species were banded during this period. For the future further systematic banding in summer colonies of *Myotis myotis* and some arboreal species (*Myctalus noctula*, *Pipistrellus pipistrellus*) is planned.

All return reports obtained up to now were summarised in 1961 and will be published in a treatise written in English in Acta Univ. Carolinae, Biologica, 1, 1962. In this treatise foreign specialists will find detailed informations about the activities of Czechoslovakian bat-banding station as well as a review and conclusions drawn from the results obtained till the present time.

V. Hanák